

Raadsvoorstel en besluitnota

Onderwerp

De identiteit van Zaanstad - linten, dijken en paden

Gevraagd besluit

Akkoord te gaan met de visie 'De identiteit van Zaanstad – linten, dijken en paden', inhoudende:

- Een algemene visie op het netwerk van linten, dijken en paden in relatie tot enkele grote ruimtelijke opgaven in de stad;
 - Cultuurhistorie als fundament van de visie;
 - Gebiedsuitwerkingen voor Westzaan en de Stadse Zaan met centraal daarin kernwaarden, kansen & bedreigingen;
 - Richtlijnen voor ruimtelijke ontwikkeling (zoals vaststellen/wijzigen en afwijken van het bestemmingsplan/omgevingsplan).
-

Geheimhouding op grond van de Gemeentewet

Openbaar

Kernverhaal

De Zaanse linten, dijken en paden zijn door de gemeenteraad benoemd tot kernkwaliteit van de gemeente. Je zou kunnen zeggen dat dit onze 'historische binnenstad' is; de linten, dijken en paden zijn bepalend voor de Zaanse identiteit.

Daarom stelt de gemeente een visie vast. Het wordt namelijk steeds drukker in de beperkte fysieke ruimte die we hebben: er zijn veel individuele wensen om de woonomgeving vorm te geven en de gemeente werkt aan grote maatschappelijke opgaven die ruimte vragen. Met de visie worden inspiratie, informatie en richtlijnen voor ruimtelijke ontwikkelingen in deze gebieden gegeven. De eerste twee gebiedsuitwerkingen van de visie zijn nu vastgesteld: voor Westzaan en voor de Stadse Zaan. Westzaan heeft een landelijk karakter en de Stadse Zaan een stedelijk karakter. Bij beiden komt een aantal grote, ruimtelijke opgaven van de stad voor.

Voortaan kunnen in deze twee gebieden de ruimtelijke kwaliteiten van erfgoed, stedenbouw, landschap en ontwerp van de openbare ruimte & infrastructuur beter in samenhang worden geborgd. Daarmee bereiden we ons voor op de komende Omgevingswet. De onderliggende methodiek stelt ons in staat ook bij andere linten, dijken en paden de 'ruimtelijke waarden' te borgen bij nieuwe initiatieven.

Aanleiding

Wie zich verdiept in de Zaanse linten, dijken en paden, ontdekt de hele ontstaansgeschiedenis van de Zaanstreek. Je zou kunnen zeggen dat het ruimtelijke netwerk van de linten, dijken en paden de 'historische binnenstad' van Zaanstad is.

De Zaanse linten, dijken en paden bevatten veel cultuurhistorische waarden; diversiteit aan bouwwerken en functies. Daarmee trekken ze recreanten aan; bieden ze werkgelegenheid en veel woonkwaliteit. Er is een directe relatie met andere kwaliteiten van Zaanstad, zoals het landelijk gebied en de Zaan.

De kwaliteiten van deze gebieden staan onder druk: We leven met veel mensen op een beperkt grondgebied. We willen met z'n allen wonen, werken, recreëren, etc. We worden ouder en wonen langer thuis. Dit leidt tot allerlei bouwinitiatieven of transformatieopgaven. Tegelijk is er een aantal andere grote opgaven dat nadrukkelijk om antwoorden vraagt, zoals verstedelijking, klimaatverandering en andere vormen van energiegebruik en –opwekking. Om een passend antwoord op al dit soort initiatieven en opgaven te hebben en tegelijk de kwaliteiten van linten, dijken en paden te behouden, is het nodig deze structuren in beeld te brengen, te beschrijven en te waarderen. Want geen enkel lint, dijk of pad is hetzelfde. In het ene gebied kan behoud voorop staan; in het andere is prima ruimte voor grootschaliger ontwikkeling. Alleen waar en hoe?

Daarom heeft de raad opdracht gegeven een visie op de Zaanse linten, dijken en paden te ontwikkelen.

Beoogd resultaat

De visie 'De identiteit van Zaanstad – linten, dijken en paden' biedt:

- Informatie over het ontstaan van de Zaanstreek door middel van een uitgebreide cultuurhistorische en ruimtelijke verkenning;
- Inspiratie aan initiatiefnemers hoe hun initiatief de kwaliteiten van de linten, dijken en paden kan versterken;
- Een visie op hoofdlijnen hoe de gemeente omgaat met het netwerk van linten, dijken en paden bij ruimtelijke ontwikkelingen in de stad. Deze visie wordt verwerkt in de Zaanse omgevingsvisie;
- Gebiedsuitwerkingen die kernwaarden en richtlijnen voor ruimtelijke ontwikkelingen op hoofdlijnen beschrijven, bedoeld om verder uit te werken in planologische kaders en bij gebiedsontwikkeling;
- Een uitwerking van het provinciale beleid 'Leidraad landschap&cultuurhistorie'

Kader

- Bestuursopdracht Zaanse linten, dijken en dwarspaden (2016/257162)
- Raadsinformatiebrief Participatieaanpak Zaanse, linten, dijken en paden (2017/47354)
- Raadsinformatiebrief Stand van zaken Zaanse linten, dijken en paden (2019/8881)
- artikel 3.1.6 Besluit ruimtelijke ordening (dit artikel bevat de plicht bij een bestemmingsplan te beschrijven op welke manier met de in het gebied aanwezige cultuurhistorische waarden en in de grond aanwezige of te verwachten monumenten rekening is gehouden);
- Erfgoedstrategie 2019-2023 (2019/27117);
- Ruimtelijke kernkwaliteiten Gemeente Zaanstad – bouwsteen voor de omgevingsvisie (2019/30202)

Argumenten en afwegingen

De visie combineert behoud van ruimtelijke kwaliteit met de ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente

De visie 'De identiteit van Zaanstad – linten, dijken en paden' gaat uit van de ruimtelijke kwaliteiten als vertrekpunt bij de diverse ruimtelijke opgaven waar Zaanstad voor staat. De overkoepelende visie luidt:

- De Zaanse linten, dijken en paden zijn 'de historische binnenstad' van Zaanstad en dat moeten we koesteren;
- Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen zijn mogelijk in de linten, dijken en paden, mits de kernwaarden als uitgangspunt worden genomen;
- Stedelijke linten, dijken en paden leveren een bijdrage aan de verdichtingsopgave van Zaanstad; de landelijke linten behouden het landelijke karakter.

Met deze visie is de gemeente in staat bij ruimtelijke ontwikkelingen, van klein naar groot, het belang van ruimtelijke kwaliteit in de linten, dijken en paden te borgen en te inspireren hoe deze structuren een ontwerp of een gebiedsontwikkeling kunnen versterken.

Voor de gebieden Westzaan en Stadse Zaan kan dit op basis van een gebiedsuitwerking. In de overige gebieden op basis van de ontwikkelde methodiek waarmee we naar de gebieden kijken. Beide gebiedsuitwerkingen zijn volgens deze methodiek opgesteld.

De visie en de onderliggende cultuurhistorische verkenning bieden een schat aan informatie, inspiratie en is publieksgericht

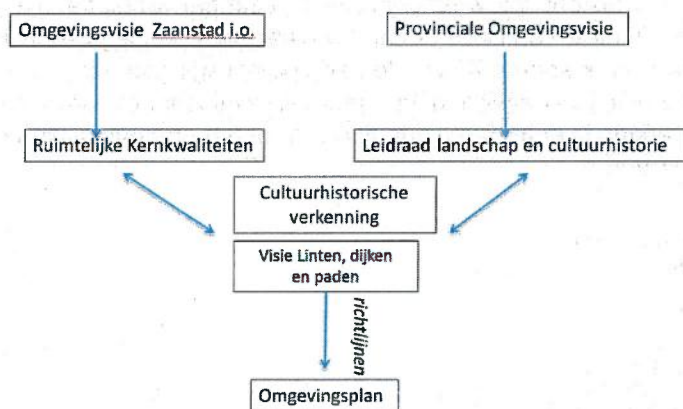
De visie en de cultuurhistorische verkenning beschrijven in beeld en woord uitvoerig de ontstaansgeschiedenis en ruimtelijke ontwikkeling van de streek. Zo wordt duidelijk hoe de unieke omstandigheden in deze streek en het landgebruik door de eeuwen heen het gebied hebben gevormd en dat dit tot op de dag van vandaag herkenbaar en beleefbaar is.

Het stuk bevat naast een algemeen deel ook gebied-specifieke uitwerkingen. Verder is het een publieksgericht product, met veel afbeeldingen. Waar mogelijk is vakraal vermeden. Het stuk is digitaal doorklikbaar wat informatie snel vindbaar maakt. Het speelt daarmee in op de Omgevingswet, waarin de initiatiefnemer zelf moet aangeven wat zijn initiatief bijdraagt aan de waarden zoals omschreven in deze visie. De digitale knoppen in het document werken het beste op een pc of laptop.

De visie is een belangrijke schakel tussen de Zaanse omgevingsvisie en het Zaanse omgevingsplan

Het belang van de Zaanse linten, dijken en paden zal worden benoemd in de op te stellen Zaanse omgevingsvisie. Ze zijn ook onderdeel van de vastgestelde ruimtelijke kernkwaliteiten (2019/30202). Dat geeft echter nog te weinig houvast om een vertaling naar het veel concretere omgevingsplan te maken. De visie op de Zaanse linten, dijken en paden biedt de handvatten om deze vertaling wel te maken, voor het onderdeel omgevingskwaliteit. De provincie Noord-Holland heeft met de leidraad Landschap&cultuurhistorie een soortgelijke schakel tussen de Provinciale omgevingsvisie en de Provinciale omgevingsverordening gemaakt. De visie op de linten, dijken en paden is weer een verdere uitwerking van de leidraad landschap&cultuurhistorie.

Relatie ander beleid

Afbeelding: hoe de visie samenhangt met gemeentelijke en provinciale kaders

Verder is het van belang te noemen dat het omgevingsplan over de *hele* fysieke leefomgeving gaat en de visie op de linten, dijken en paden over een onderdeel daarvan, namelijk omgevingskwaliteit. Voor een goede invulling van het omgevingsplan moet er meer in beeld gebracht worden, zoals welke functies in de diverse linten, dijken en paden wenselijk zijn.

In de periode totdat de Omgevingswet in werking treedt zal deze visie op gelijke wijze worden ingebracht bij een bestemmingsplan of afwijking van het bestemmingsplan ten behoeve van een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling.

Relatie met de zes strategische opgaven uit de Zaanse omgevingsvisie

Vanuit het project van de Zaanse linten, dijken en paden is ook gekeken naar de zes strategische opgaven uit de Zaanse omgevingsvisie. Het gaat om duurzaamheid, kansengelijkheid, verstedelijking, economie, gezondheid en veiligheid.

Bij het opstellen van de eerste gebiedsuitwerkingen van de Zaanse linten, dijken en paden spelen met name de opgaven verstedelijking (welke linten, dijken en paden kunnen bijdragen aan de verstedelijkingsopgave?) en een combinatie van duurzaamheid/gezondheid/veiligheid